

Tenké vláknité sinice z řádu Oscillatoriales

Determinační kurz 2009

Petr Pumann

Microplankton < 2 μm

Synechococcus

Cyanobium

Synechocystis

> 4 μm

Pseudanabaena

Limnothrix / asrot

Geitlerinema

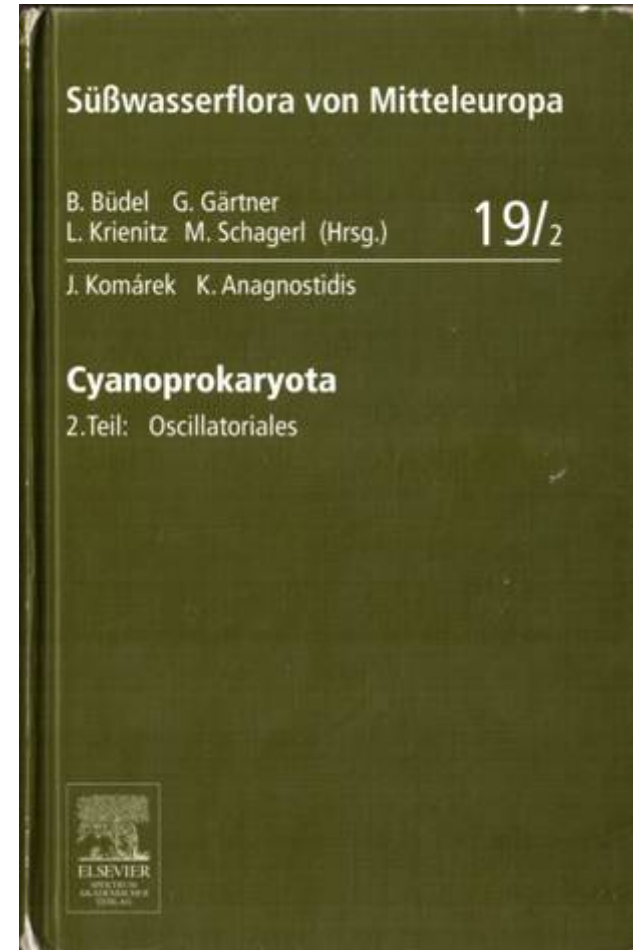
Na determinačním kurzu naposledy v roce 2003 (Chomutov – prof. Komárek)

Na determinačním kurzu naposledy v roce 2003 (Chomutov – prof. Komárek)

Zdroje

<http://www.cyanodb.cz/>

<http://www.sinicearasy.cz/>

Co lze na vláknitých sinicích běžně pozorovat

- Více vláken
  - seskupení vláken do větších celků
  - větvení (nepravé)
- Vlákno
  - šířka a délka vláken (včetně koncových buněk)
  - tvar vláken (rovná/zahnutá/zkroucená)
  - pochvy
  - pohyb
  - rozpad (dělení) vláken
  - zda je uchyceno k povrchu
- Buňka
  - velikost buněk
  - koncové buňky
  - způsob dělení buněk
  - vnitřní struktura (např. přítomnost aerotopů)
  - barva
- Výskyt
  - plankton/nárost
  - typ vod

- pl. = planktonní
- per. = nárostové
- mot. = pohyblivé

1 *Pseudanabaena*

2 *Geitlerinema*

(pohyblivá) nebo *Jaaginema*

(nepohyblivá)

3 *Limnothrix*

4 *Leptolyngbya*

5 *Planktolyngbya*

6 *Leibleinia*

7 *Heteroleibleinia*

8-9 *Planktothrix*

10-12 *Phormidium*

13-14 *Oscillatoria*

15 *Lyngbya*

Abbreviations: pl. = planktic, per. = periphytic, mot. = motile. New defined genera: 1 = joined to *Pseudanabaena*, 2 = *Geitlerinema* (motile) or *Jaaginema* (immotile), 3 = *Limnothrix*, 4 = *Leptolyngbya*, 5 = *Planktolyngbya*, 6 = *Leibleinia*, 7 = *Heteroleibleinia*, 8-9 = *Planktothrix*, 10-12 = *Phormidium*, 13-14 = *Oscillatoria*, 15 = *Lyngbya*.

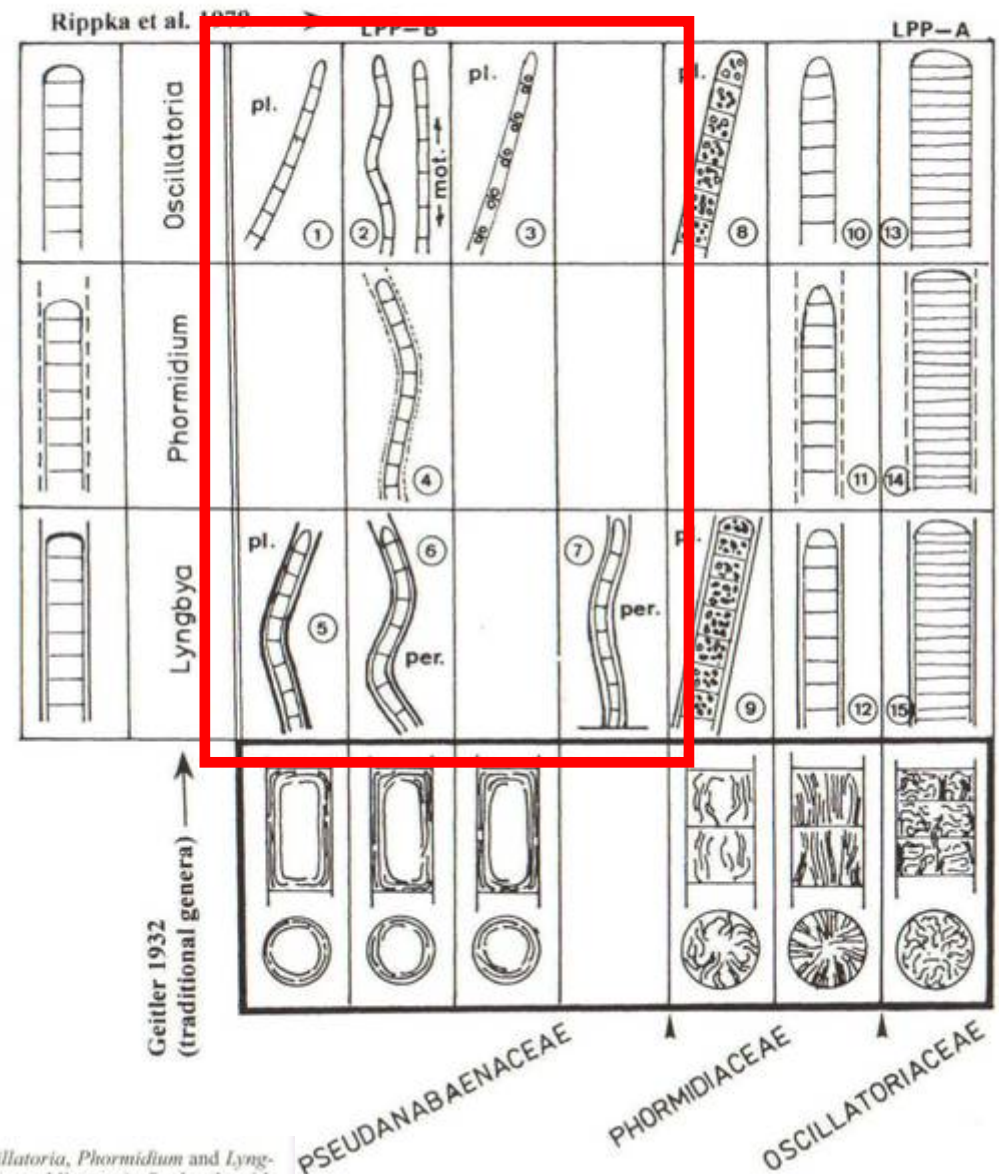

Fig. 3. Comparison of traditional genera (*Oscillatoria*, *Phormidium* and *Lyngbya*) based on the absence or presence (facultative or obligatory) of a sheath, with modern genera re-evaluated according to combined phenotypic (dimensions, morphology of cells), ultrastructural (mainly arrangement of thylakoids) and biochemical (according Rippka & al. 1979) characters. (From Komárek & Čáslavská 1991).

Tenké vláknité sinice bez pochev

- rody
  - *Pseudanabaena*
  - *Limnothrix*
  - *Geitlerinema*
  - *Jaaginema*

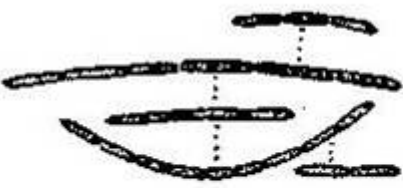
Pseudanabaena

- Vlákna bez pochev, u planktonních druhů jednotlivá a volně plovoucí, u bentických druhů v malých jemných ložiscích, rovná nebo mírně zprohýbaná
- buňky vždy delší než široké
- někdy polární aerotopy

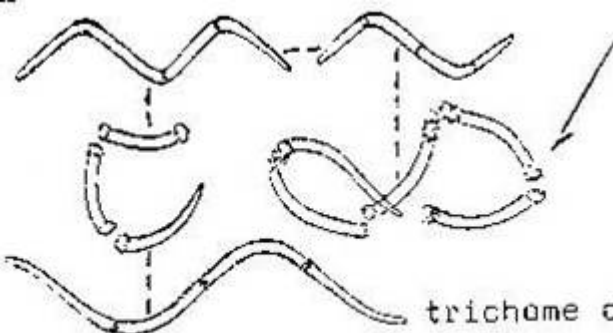

PSEUDANABAENA

short trichomes

P. arcuata

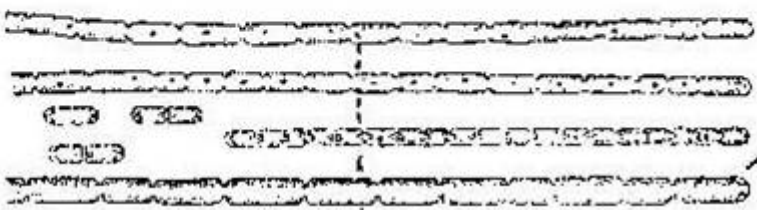
P. capillatoides

trichome disintegration

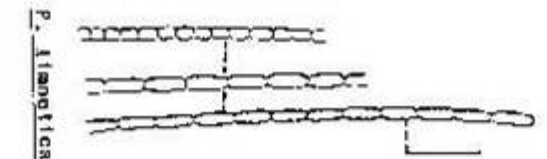
P. longicauda

facultative localized aerotopes

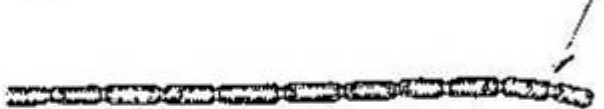

P. paleata

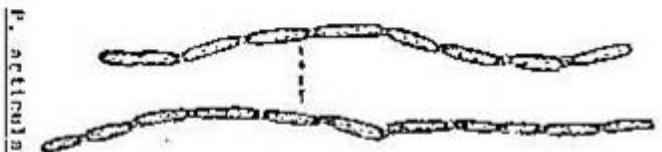
morphology of cross walls

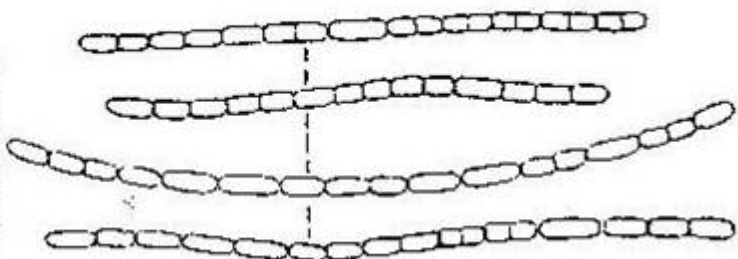
P. limboica

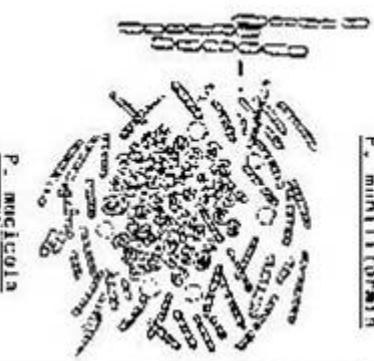
P. catenula

P. actinostata

P. multitorata

P. micicola

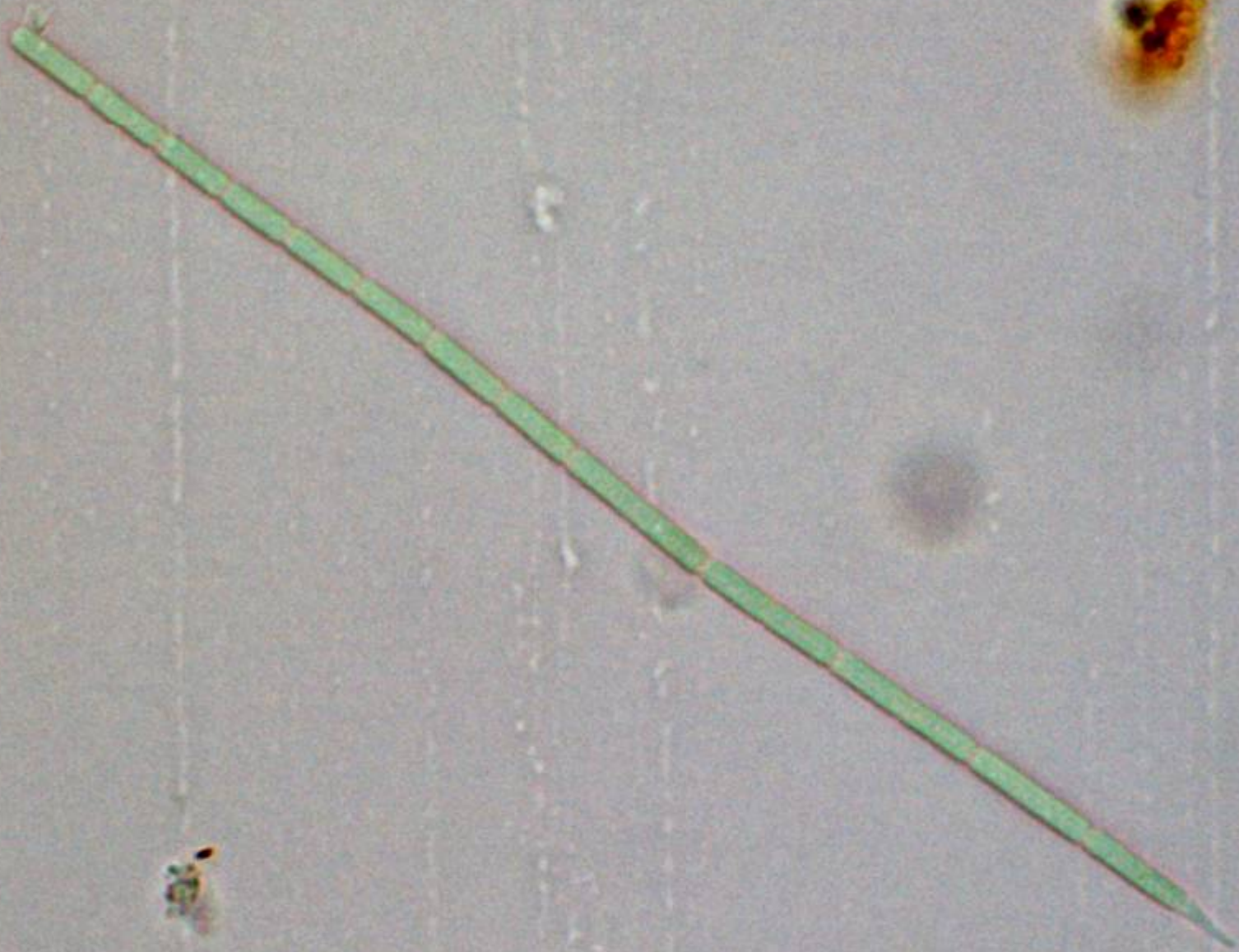
From: Shoji (1948), Shoji et al. (1952) and Starbuck (1966); Bohner *Pseudanabaena* (1938), Komarek (1958), Geilker (1959), Arango-Alfaro (1964), Komarek et al. (1991).

?

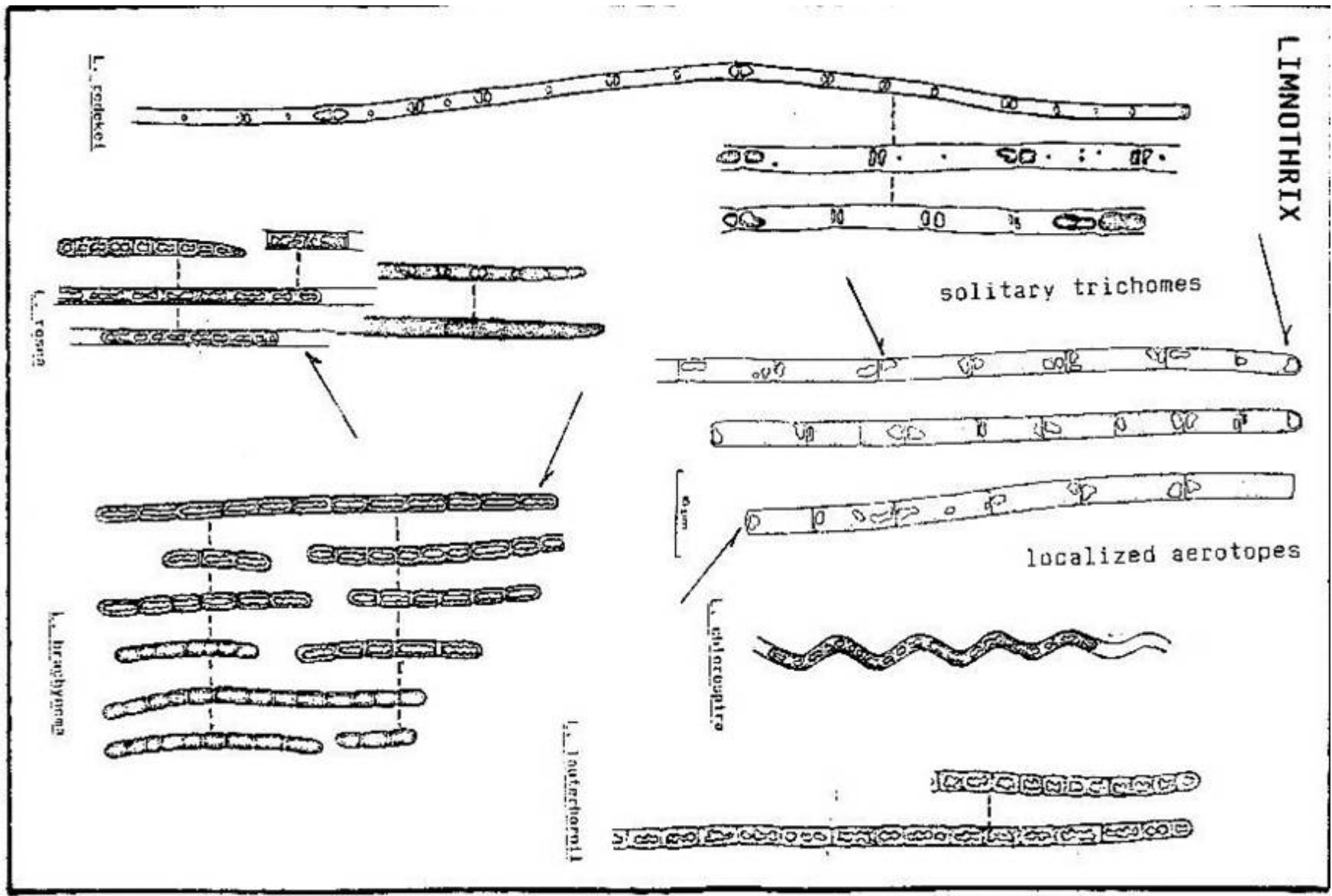

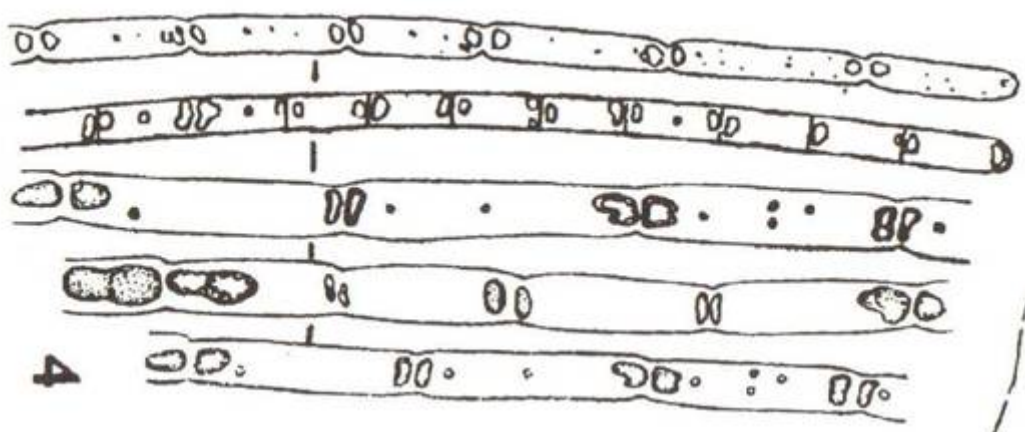
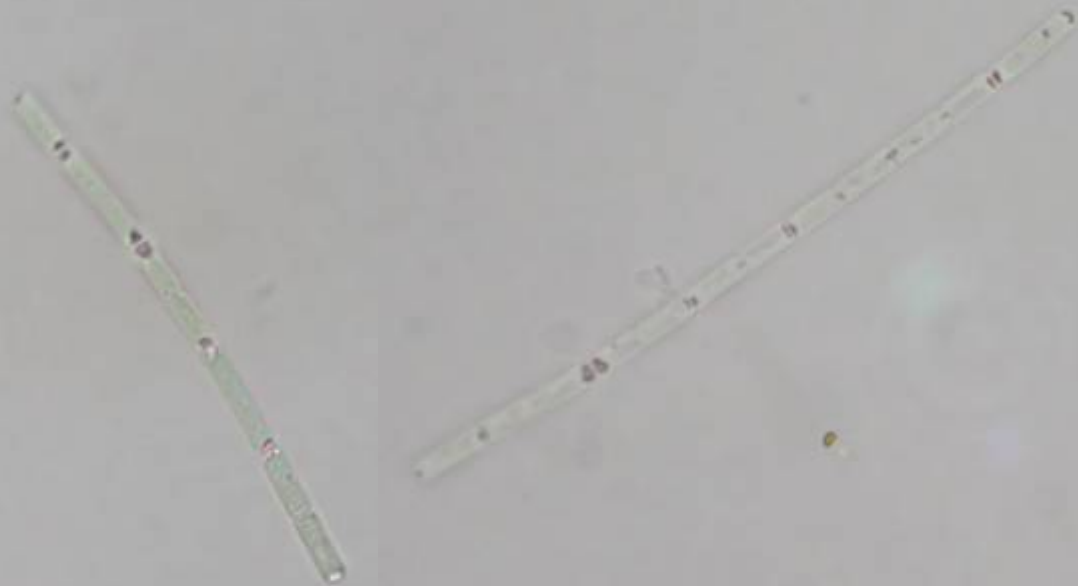
Limnothrix

- jsou to jednotlivá vlákna většinou žijící volně v planktonu. Mají charakteristicky lokalizované aerotopy na přepážkách. Rostou v nádržích s trofickým stupněm od mesotrofie po eutrofii. Nejčastěji se setkáváme s druhem *L. redekei*, který je spíše chladnomilný a tak se vyskytuje ve velkém množství zejména brzo na jaře a na podzim. Je hodně obtížný pro vodárenství – preferuje spíše mezotrofní vody (což je většina našich vodárenských nádrží) a je tak tenký, že proleze vodárenskými filtry a byla u něho identifikovaná toxicita. (<http://www.sinicearasy.cz/134/Oscillatoriales>)

From: different authors ex Anagnostidis et Komárek (1988).

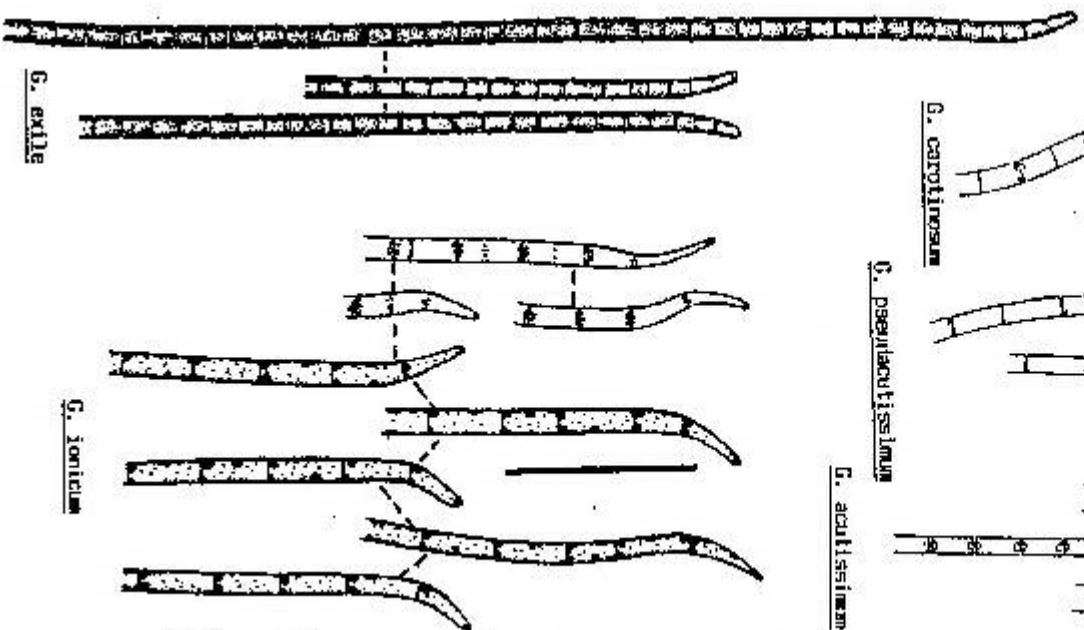
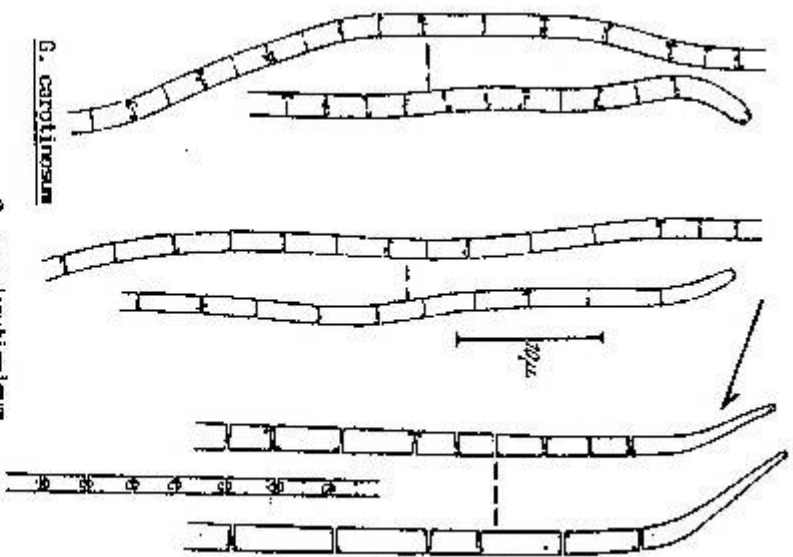
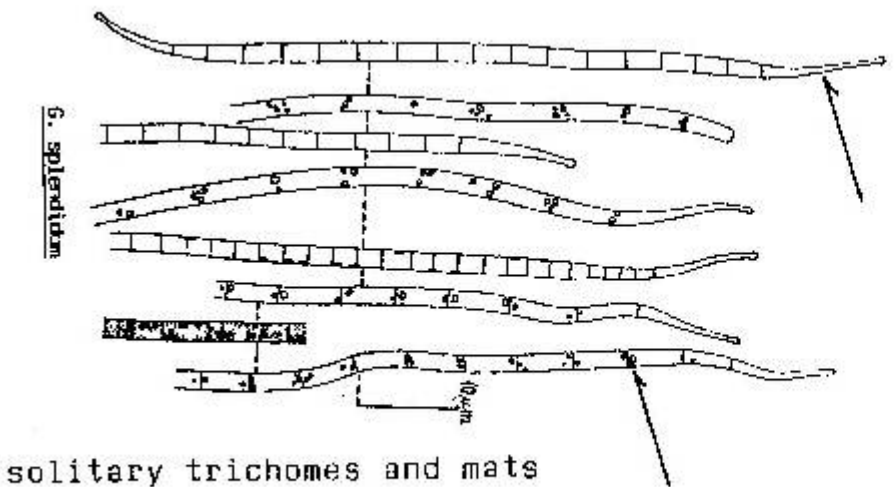
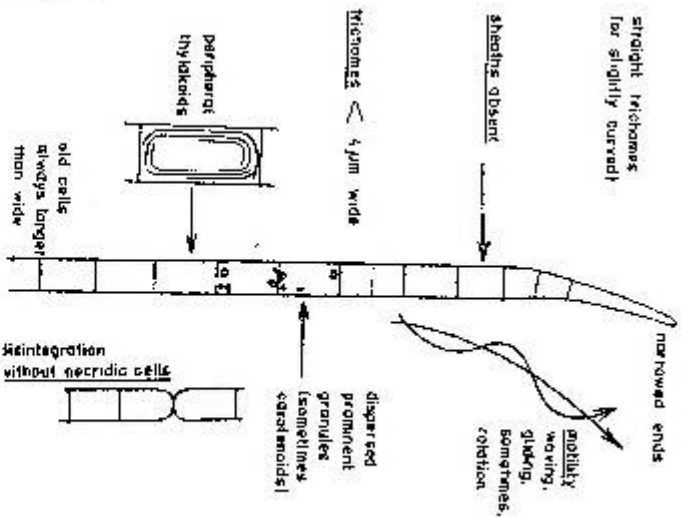

Geitlerinema

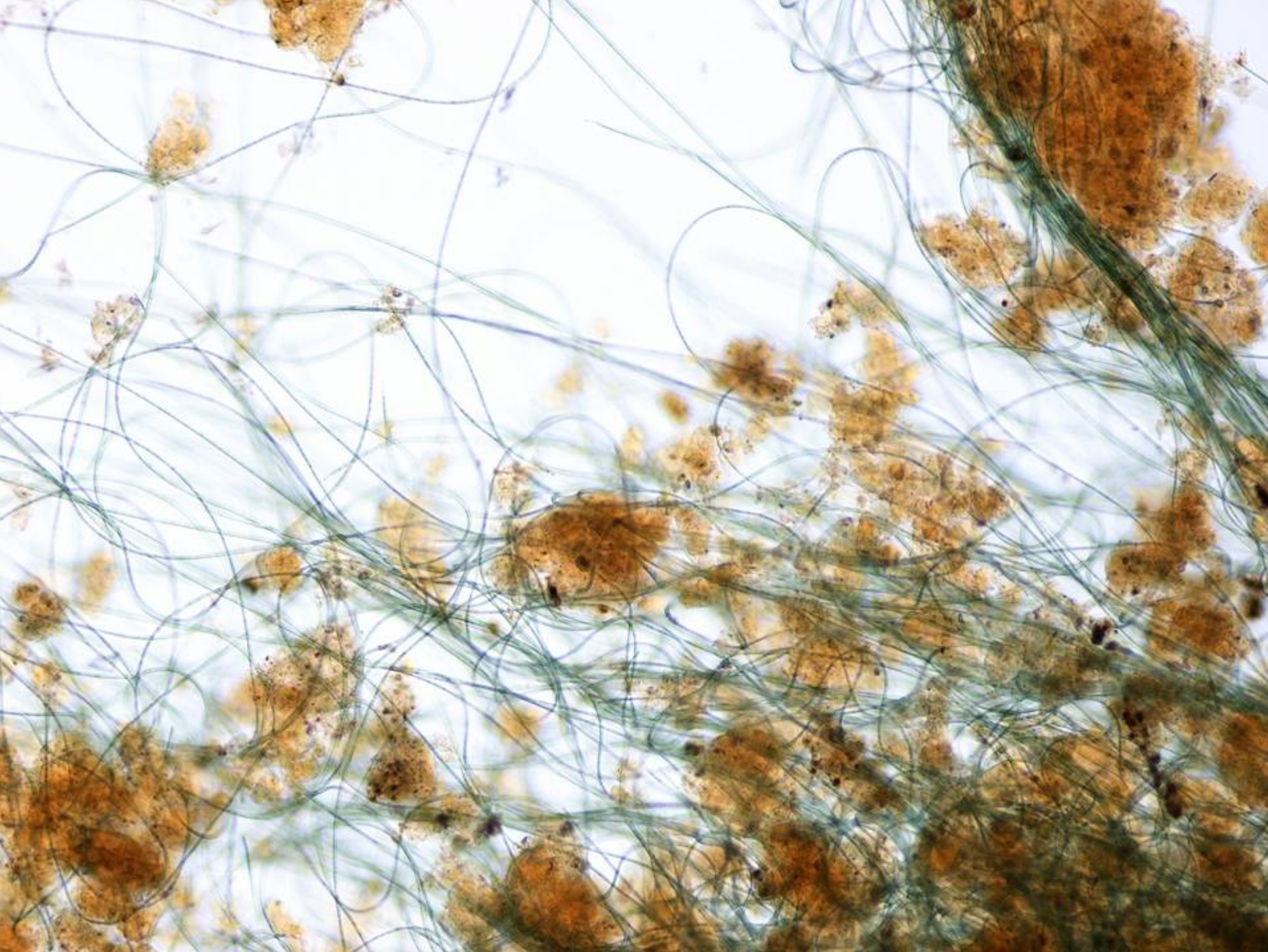
- pohyb

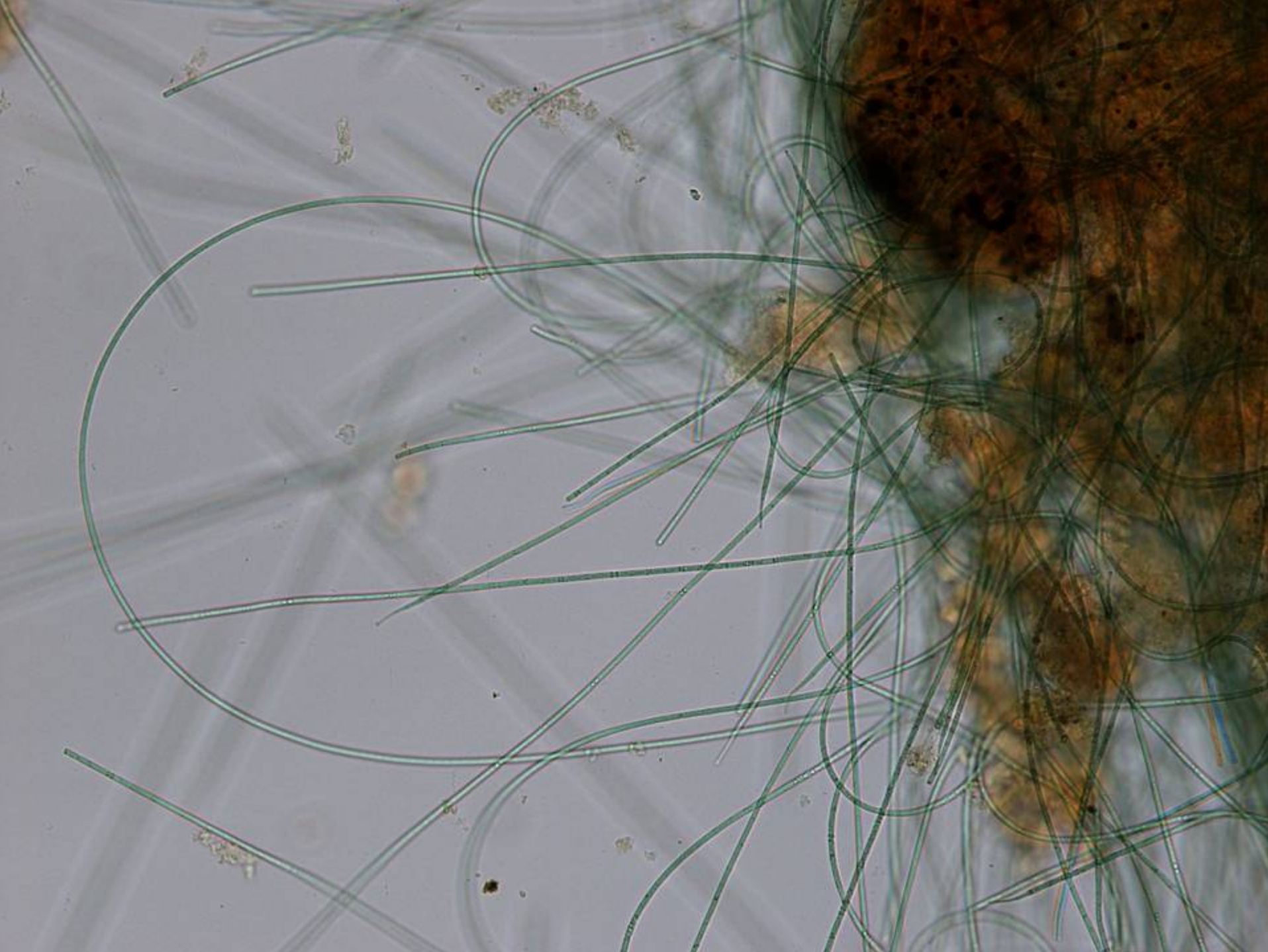
GETTLERINEMA

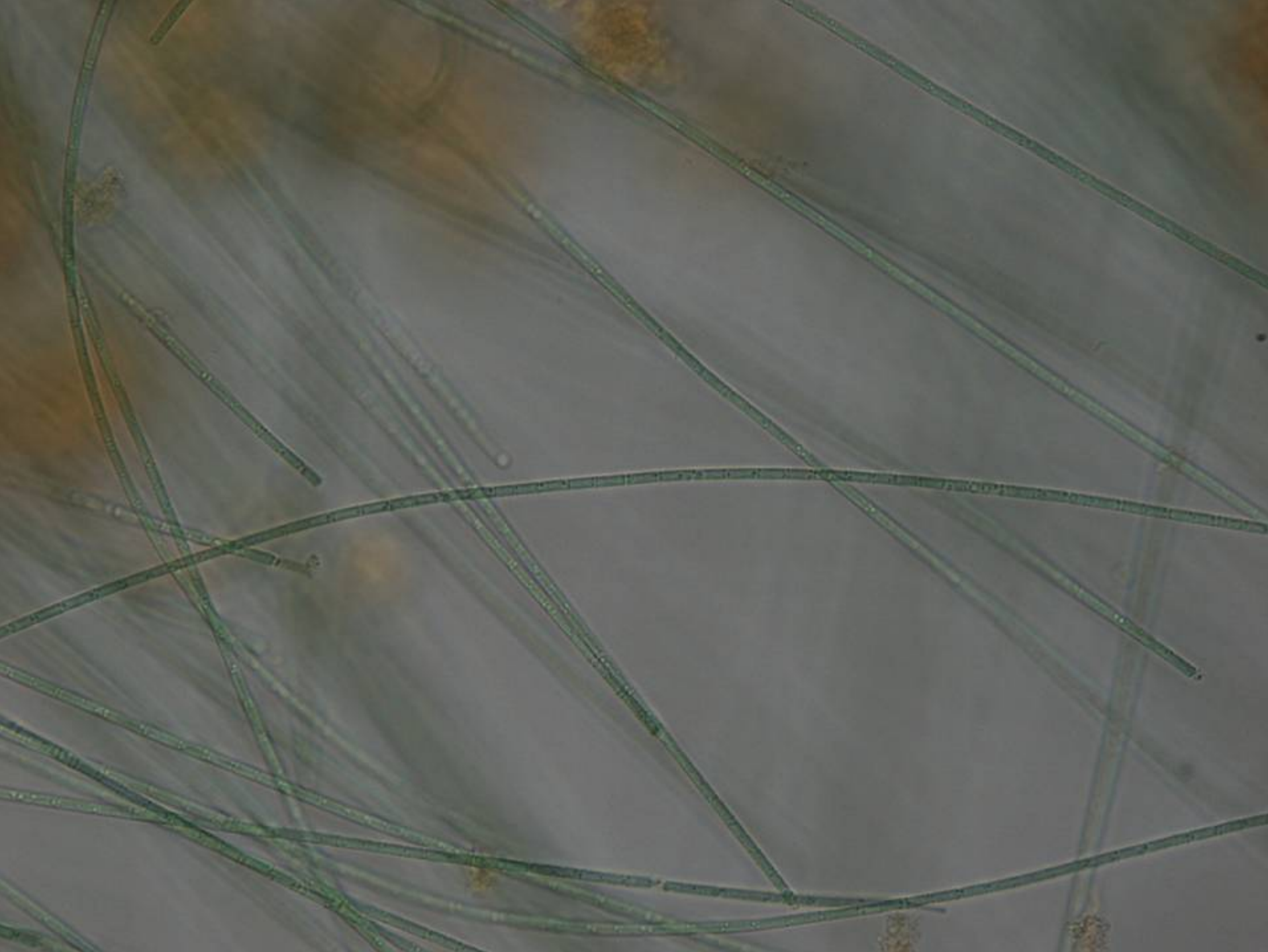

A close-up photograph of a heavily rusted metal structure, likely a ship's hull or a large industrial component. The metal is dark brown and orange with significant corrosion. A blue arrow points to a specific area on the right side of the image where there is a distinct greenish growth, likely algae or other marine organisms. The background is dark and indistinct.

zelené nárosty

Jaaginema

- Rozdíl od Pseuanabaeny?
  - obvykle nezaškrcovaná na přepážkách
  - nikdy aerotopy
- Rozdíl od Geitlerinemy
  - nepohyblivá

JAGINEMA

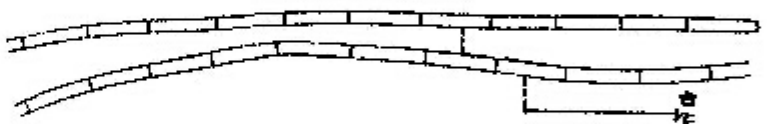
solitary trichomes
and mats

J. subtilissimum

sheaths missing

J. neglecta

immotile

Tenké vláknité sinice z pochvami

rody

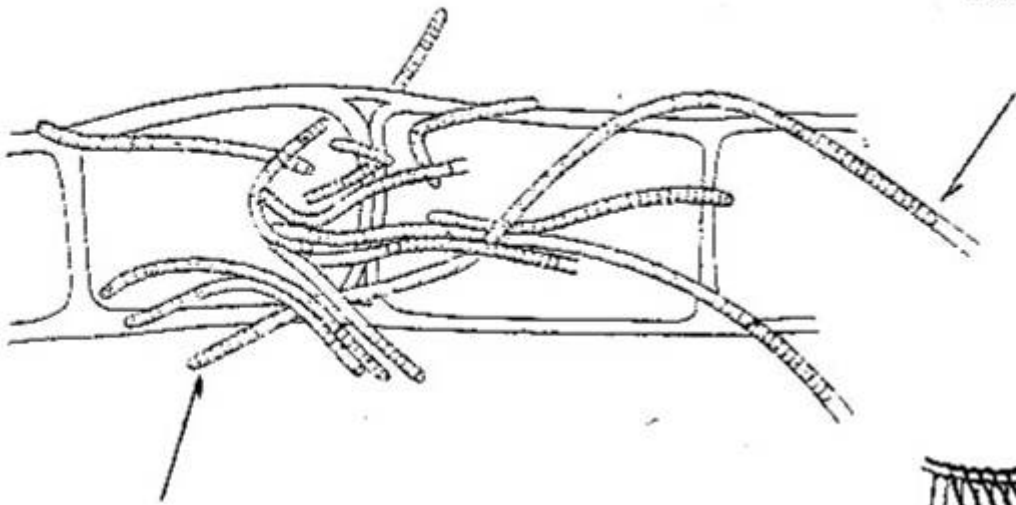
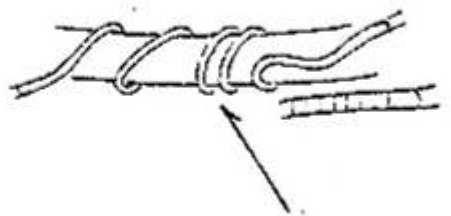
- *Leptolyngbya*
- *Planktolyngbya*
- *Leibleinia*

Leibleinia

- epifyticky na vláknitých řasách a sinicích
- *L.epiphytica*

LEIBLEINIA

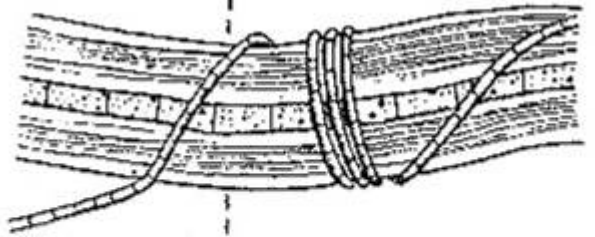
isopolar trichomes

L. peruvianii

L. epiphytica

irregularly coiled filaments

From: Lemnertman, W.J.Je and Copeland ex Kondratyeva (1968),
Kondratyeva (1988).

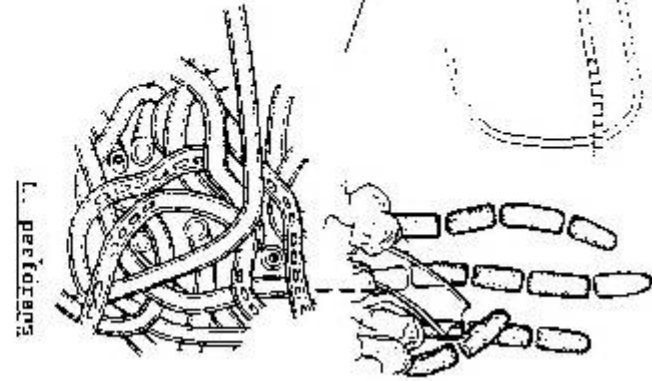
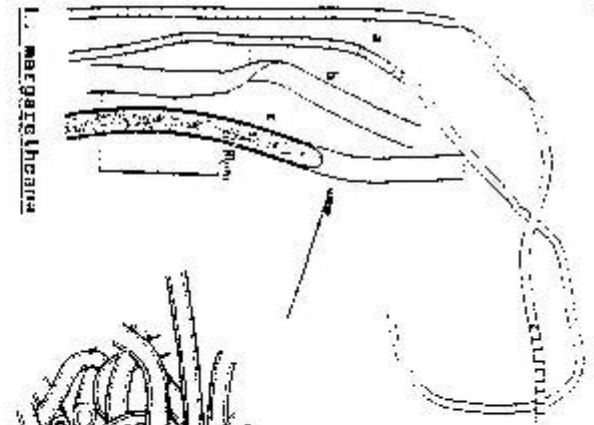
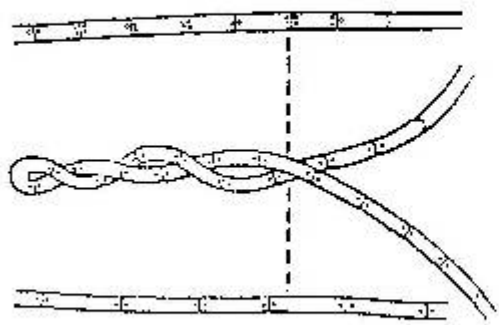
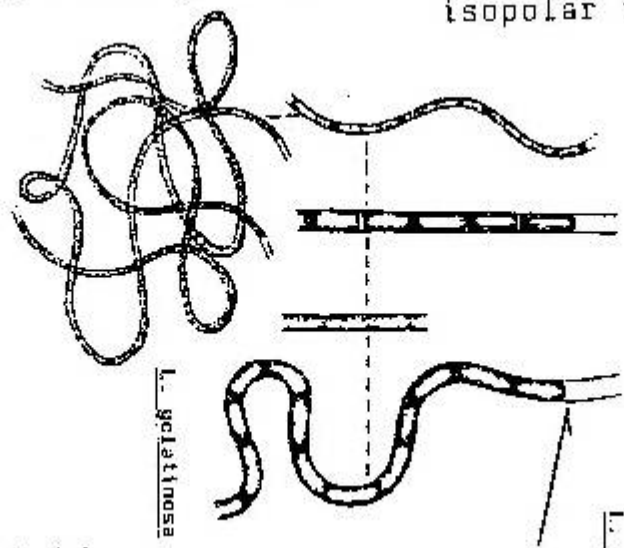
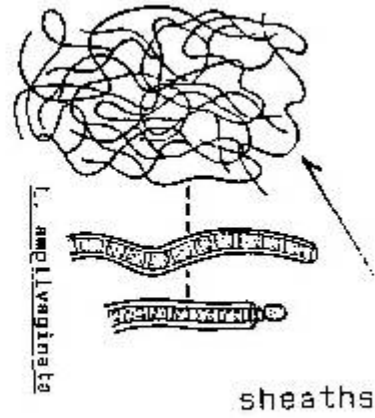

Leptolyngbya

- velmi tenká vlákna 0,5-3,2 μm , s tenkou, ale pevnou pochvou. Jsou nepohyblivé. Rostou většinou ve formě tuhých povlaků (angl. mats) na půdě, dně vodních nádrží, v metafytonu atd. *Leptolyngbye* jsou prakticky všudypřítomné a je jich obrovská řada typů a druhů. Systematické studium na tomto rodu je dosud v plenkách, genetické analýzy však již prokázaly, že se jedná o konglomerát celé řady navzájem nepříliš příbuzných typů a v dohledné budoucnosti bude rozdělen na mnoho různých rodů.
(<http://www.sinicearasy.cz/134/Oscillatoriales>)

LEPTOLYNGBYA

isopolar trichomes

peripherally arranged thylakoids

<i>muticola</i> 1.4 - 3 x 0.5 - 1.2 μm	<i>boryana</i> 1.5 - 2.5 x 1.3 - 2 μm
<i>nostocorum</i> 1.2 - 3 x 0.7 - 1.8 μm	<i>foveolarum</i> 0.8 - 2.5 x 1 - 1.5 (2.4) μm
<i>notata</i> 2.4 - 6 x 1.7 - 2 μm	<i>fragilis</i> 1.2 - 3 x 1.2 - 2.3 μm
<i>perilegans</i> 2.6 x 1.5 - 2 (3) μm	<i>laminosa</i> 2 - 5.2 x 1 - 2 μm
<i>voronichiniana</i> 2 - 5.2 x 1 - 2 μm	<i>margaretheana</i> 1.8 - 3.2 x 0.8 - 1.8 μm

From: Galiliec (1932), Gann (1950), Hottelbarh ex Starbuck (1956), Lemmermann ex Kondratieva (1968), Komárek (1975, 1980).

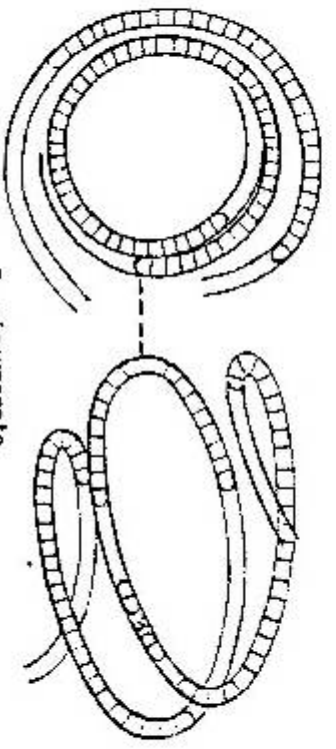
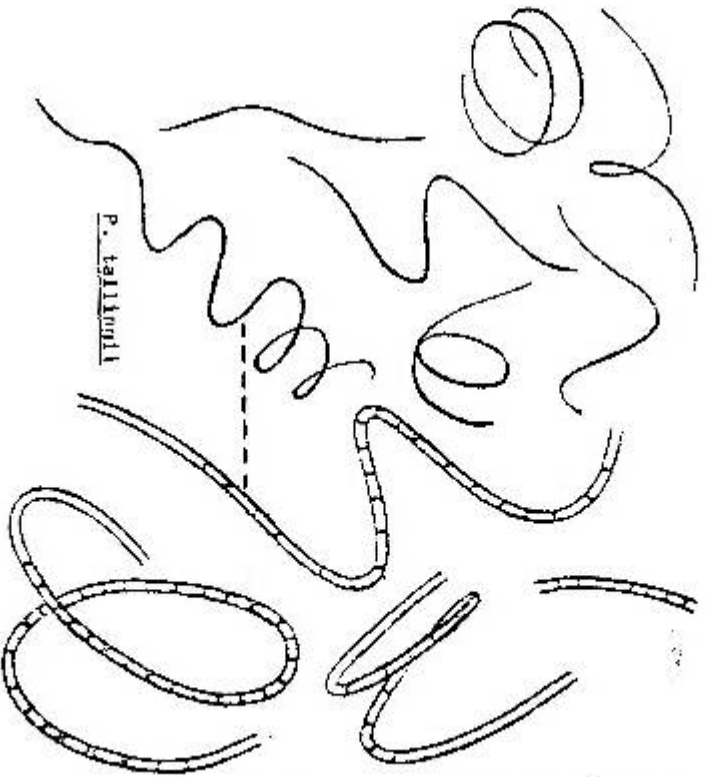
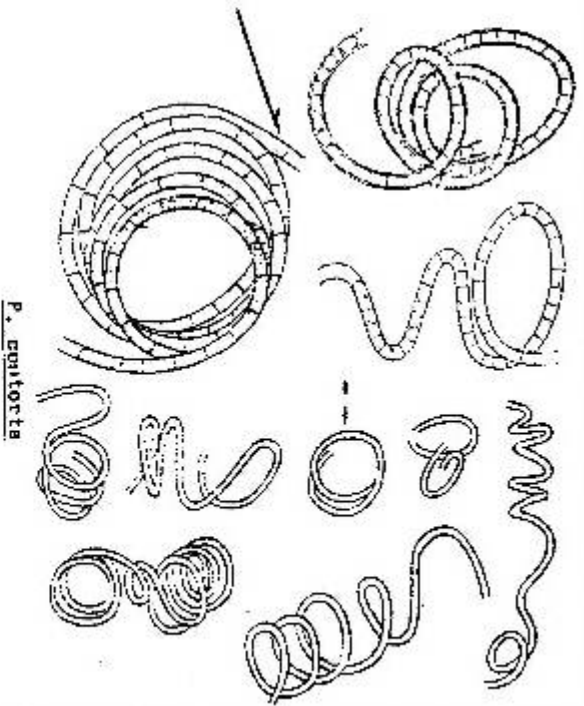
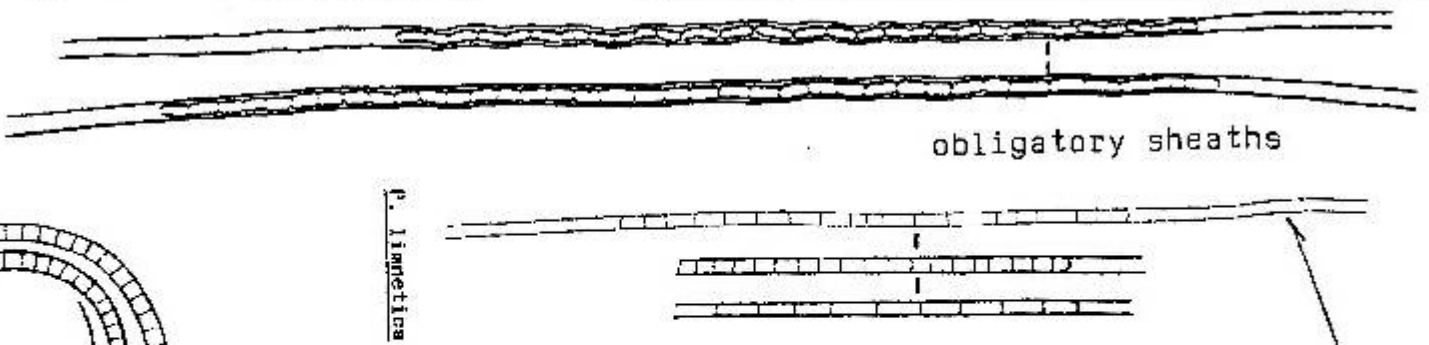
Planktolyngbya

- tenká rovné nebo kroucené
- plankton

PLANKTOLYGBYA

obligatory sheaths

solitary filaments

cell morphology

From: Erényi Gy. Gallus (1932), Koudratova (1968), Hindák et al. (1988), Koudrnek et al. (1991).

Jinolické rybníky – srpen 2007

- přes 4 miliony buněk sinic/ml (40x vyšší než limit)
- přes 90% tvořila tenká vláknitá sinice rodu *Planktolyngbya*
- biomasa „pouze“ 20 mm³/l (2x vyšší než limit)

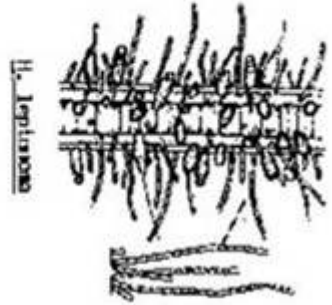
Tenké vláknité sinice s pochvami přisedlé k substrátu

- Heteroleibleinia

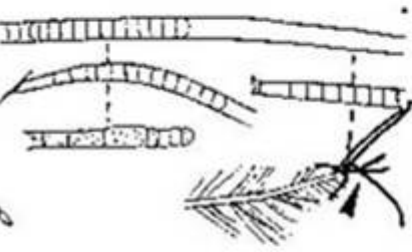
Heteroleibleinia

HETEROLEIBLEINIA

heteropolar filaments

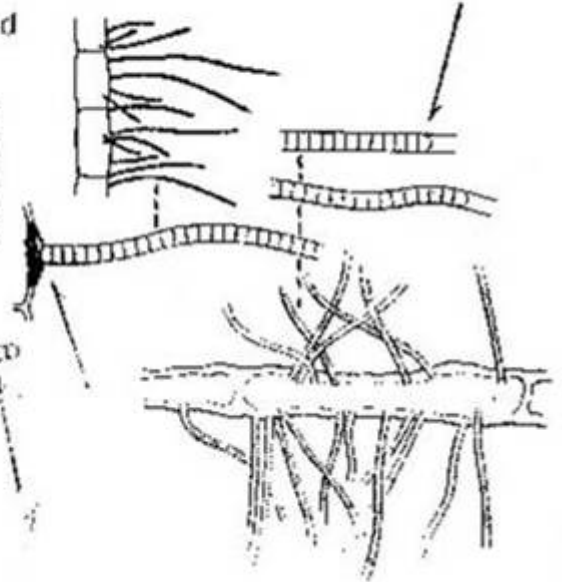

H. leptanosa

H. thersopalis

terminal cells rounded

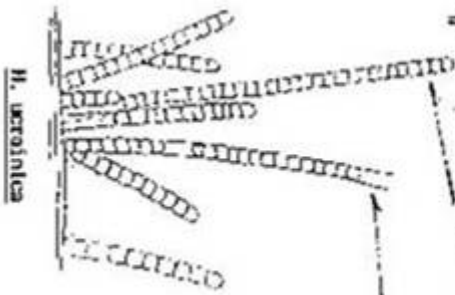
H. keetzingii

H. fontana

H. kosajniksana

H. urosinica

hairs missing

From different authors ex Kordaleva (1968), Fott et Korárek (1960), Skuja (1964), Hunting et Lund (1956).